

ЧУЖОРІДНІ ВИДИ РОСЛИН У ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГАХ: ЕКОЛОГІЧНА РОЛЬ ТА ВПЛИВ НА БІОРІЗНОМАНІТТЯ

Мірошник Н.В., к.б.н.

ДУ «Інститут еволюційної екології НАН України»

Дослідження проводили на сільськогосподарських угіддях м. Сквиря Київської області (9°41'49.6"N 29°39'46.9"E). Це єдина в Україні сертифікована демонстраційна ділянка, створена в рамках проекту «Розвиток органічного ринку в Україні» (згідно з угодою FIBL, з 2013 року). Органічні посіви по периметру поля площею 40 га захищені п'ятьма полезахисними лісовими смугами (ПЛС). Фіторізноманіття тут було обстежено у червні 2019 року маршрутним методом. Чужорідний компонент рослинності становить 24,5% (32 види), що свідчить про значну вторинну антропогенну трансформацію екотопів. Під наметом трапляються злісні бур'яни (*Sonchus arvensis* L., *Setaria pumila* (Poir.) Roem. & Schult., *Melandrium album* (Mill.) Garcke, *Portulaca oleracea* L., *Stellaria media* (L.) Vill., *Thlaspi arvense* L.), втікачі з культури (*Raphanus sativus* L., *Cannabis sativa* L., *Fagopyrum esculentum* Moench) та інвазійні чужорідні види-трансформери (*Ambrosia artemisiifolia* L., *Impatiens parviflora* DC., *Conyza canadensis* (L.) Cronquist, *Cyclachaena xanthiifolia* (Nutt.) Fresen., *Asclepias syriaca* L., *Reynoutria japonica* Houtt.) Найбільша кількість видів чужорідної фракції об'єднує родина *Asteraceae* – 7 видів (або 6,9% від загальної кількості). Серед них переважають північноамериканські інвазійні види – *A. artemisiifolia*, *Galinsoga parviflora* Cav., *S. annua*, *Cannabis ruderalis* Juseh. Проте коефіцієнт присутності адвентивних видів – як показник стійкості екосистеми до фітоінвазій (Бурда, 2019) досліджуваних насаджень не перевищує даних по ценозах лісостепової заплави Дніпра (29-33%) (Протопопова та ін., 2006).

Зокрема, *Reynoutria japonica* Houtt. входить до списку найнебезпечніших інвазійних видів за версією МСОП. *R. japonica* класифікується як найнебезпечніша інвазивна рослина в Європі, Північній Америці та інших країнах з прохолодним кліматом (Kirpluk et al., 2019). Ми зустрічали поодинокі цей вид у лісосуугах вздовж органічних полів. Це пізньоквітуча рослина, в кліматичних умовах України дає насіння лише зрідка, воно не встигає визрівати та поширюється за рахунок швидкого вегетативного росту (Hollingsworth, 2000). Але зі зміщенням кліматичних умов у бік потепління можливі спалахи насінневого розмноження.